

Els documents o l'esdeveniment?

HILARI RAGUER

HISTORIADOR I MONJO DE MONTSERRAT | Actualitzada el 11/10/2012 00:00

El papa Joan Pau XXIII,

envoltat d'una multitud, quan es dirigia a inaugurar el Concili Vaticà II. EFE

L'11 d'octubre del 1962, avui fa 50 anys, Joan XXIII va inaugurar el Concili Ecumènic Vaticà II, una commemoració que ha fet reviure la polèmica sobre si hem de donar més importància als documents promulgats pel Concili o a l'esdeveniment de la seva celebració. Els que vam viure aquells anys els recordem amb emoció i revivim l'entusiasme que ens va produir tant l'anunci com la celebració.

Potser enlloc del món va trobar tant ressò com a Catalunya. Els catòlics catalans havíem patit llargs anys de nacionalcatolicisme, amb una Església manipulada per la dictadura. De sobte, amb el Concili, ens arribaven uns altres aires: aquella sí que era l'Església de Jesús, i no la de Franco! Cada dia es redactava i es distribuïa multicopiat un butlletí amb les notícies i els comentaris més importants. A mesura que es promulgaven els documents, es publicaven traduïts al català i comentats. Les editorials Estela i Nova Terra traduïen les obres més serioses dels teòlegs renovadors. Es multiplicaven les conferències sobre temes conciliars. També els no catòlics seguien l'esdeveniment amb esperança, perquè Joan XXIII era vist amb simpatia per tothom, i pensaven que si aquell concili era cosa seva, per força havia de ser en bé de tots.

Necessitem reviure aquell esdeveniment. El sector més conservador de l'Església assegura ara que el que importa són els documents tal com finalment van quedar redactats i els branden contra els que voldríem recuperar la il·lusió d'aquells anys. De fet, els documents en molts punts van ser el resultat d'una mena de transacció entre la majoria renovadora i la minoria conservadora, perquè Pau VI volia arribar a una unanimitat moral i evitar el cisma dels perdedors i així els van aigualir.

Em fan pensar en els polítics espanyolistes que avui, per combatre l'independentisme català, s'aferrin al text de la Constitució, fruit també d'una transacció; ara la consideren com un bloc intocable, però de fet no s'han explicat les possibilitats de desplegament autònic que s'hi preveïen per a les anomenades "nacionalitats històriques". Al contrari, amb lleis orgàniques, sentències del Tribunal Constitucional i lleis o decrets que envaeixen competències autòniques, no paren de fer-ne relectures involucionistes. També en l'Església els documents del Vaticà II han estat reïnterpretats de manera cada cop més allunyada del projecte d'*aggiornamento* de Joan XXIII. No s'han desplegat les seves grans intuïcions, sinó que se'n fa barrera contra qualsevol progrés.

Monsenyor Felici, secretari general del Concili, va estar sempre al servei de la minoria immobiliària. Acabat el Concili, Pau VI li va encomanar l'edició oficial dels documents, i ho va fer corregint moltes errades, però també introduint algun canvi de collita pròpia. Després el va nomenar president de la comissió per a la interpretació dels documents del Concili, i finalment va presidir el comitè de redacció del nou codi de dret canònic, que havia de traduir la doctrina del Concili en lleis eclesiàstiques.

Aquests dies està precisament reunit el Sínode de Bisbes. És un cas ben simptomàtic. En acabar el Concili, Pau VI va anunciar la creació d'aquesta institució. No hauria resultat operatiu el concili permanent que alguns desitjaven, perquè és impossible tenir permanentment a Roma 3.000 bisbes, però una manera pràctica de posar en marxa la col·legialitat episcopal que el Concili acabava de proclamar serien aquestes reunions periòdiques d'una representació de l'episcopat mundial, que farien el que el Vaticà II va fer: examinar la marxa. Seria un miniconcili. Sota Joan Pau II, el Sínode es va desvirtuar: diuen als bisbes de què hauran de parlar, els distribueixen un document de treball que ja prejutja les respostes, i encara, al capdavant, el document conclusiu ha de ser sotmès a la cúria vaticana, que pot introduir-hi les esmenes que consideri.

Cal rellegir la història del Concili, amb totes les seves peripècies i tensions, però també les il·lusions. Els documents del Vaticà II, com la Constitució de la transició espanyola, són rellegits i reinterpretats fent marxa enrere. En canvi la història, com a tal, és irreformable. No es pot fer que el Vaticà II no s'hagi esdevingut. No es pot fer que Roncalli-Joan XXIII no hagi existit.